НАВАСАДСКІЯ ЖАНЧЫНЫ ПАСЯБРАВАЛІ З КУЛЬТУРАЙ

Cena 60 gr Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 50 (198) БЕЛАСТОК 13 СНЕЖНЯ 1959 ГОДА ГОД IV

— Хто ж задбае аб эстэтычным і культурным выглядзе нашых памяшканняў, як не мы, жанчыны, — гаварыла на сходзе жанчын у Навасадах Ядвіга Ляшчынская, інструктар Павятовага праўлення гурткоў вясковых гаспадынь у Гайнаўцы.

— У навале штодзённай працы мы ўжо звыкліся з традыцыйным беспарадкам у хаце і на падворку, — гаварыла яна горача. — Не можам знайсці часу, каб змяніць гэта, не патрапім арганізаваць свае жаночае працы.

— Відома, што не патрапім, — згадзілася адна з жанчын. — Няма ж у нас такіх школ, дзе вучылі б арганізаваць хатнюю работу. Як жа тады мы гэтага навучымся.

— Гэта праўда, — згадзілася Ляшчынская. — Пакуль што ў нас яшчэ няма такіх школ. Але магчымасці, каб навучыцца гэтаму існуюць. Між іншым з гэтай мэтай створаны гурткі вясковых гаспадынь, працаўнікі якіх арганізуюць у вёсках розныя курсы. Ляшчынская расказала жанчынам аб дасягненнях такога гуртка ў Белавежы, аб магчымасці ўтрымаць ў кожнай хаце не толькі культурны выгляд, але і навучыцца рацыянальна гадаваць жывёлу, свіней і г. д. Слухалі яе з вялікім зацікаўленнем. У заключэнні сходу ў новаарганізаваны гурток уступіла 10 навасадскіх жанчын. Старшынёй гуртка выбрана Браніслава Сокал.

— Калі я вярнулася са сходу, — расказвае грамадзянка Сокал, — і паглядзела на сваю кухню, дык мне зрабілася непрыемна і сорамна. Гаршкі стаяць дзе папала. У кухні так цесна, што павярнуцца цяжка, ды і ў пакоях не ўсё на сваім месцы. Раней я не звяртала на гэта ўвагі. Але цяпер усё нейк асабліва кінулася мне ў вочы. І вось, закасаўшы рукавы, узялася я наводзіць парадкі.

З таго часу група навасадскіх жанчын зусім інакш пачала глядзець на свае хатнія заняткі, зусім інакш працаваць. Ляшчынская часта прыязджала ў Навасады, арганізоўвала сходы, дзялілася сваімі ведамі. Вясной па яе ініцыятыве гурток арганізаваў калектыў па гадоўлі цялят. Ляшчынская як заатэхнік падала жывёлаводам канкрэтную рэцэпту на корм, навучыла, што і калі даваць цялятам есць. Жывёлаводы, як удзельнікі конкурсу найлепшай гадоўлі цялят, атрымалі ад ПЗКіОР па 60 кілаграмаў канцэнтрату вотрубяў (сьруты) на падкормку.

— Я ніколі не спадзявалася — гаворыць Браніслава Сокал, што пры застасаванні адпаведных кармоў цяля можа так хутка прыбываць на вазе. Калі мы прыступалі да конкурсу, дык маё двухмесячнае цяля важыла ўсяго 29 кілаграмаў. Пасля двух месяцаў рацыянальнага корму ў час люстрацыі, яно ўжо важыла 100 кілаграмаў. Расло проста на вачах.

— Як жа вы яго кармілі? — пацікавіўся я.

— Рана, — ахвотна расказвае грамадзянка Сокал, — давала кілаграм атрыманых вотрубяў. Пасля у 11 гадзін, рыхтавала пойла. На пойла складалася: прыгаршчы пшанічных вотрубяў, невялікая місачка паранай тоўчанай бульбы, літар худога (адцягнутага) малака і крыху солі. Цяля заўсёды з вялікім апетытам піло такое пойла. Напаіўшы, падкідала яму горстачку сена, а пасля выганяла ў загароду, дзе была трава і вада. На ноч давала крыху кармавых буракоў або сечкі. І так на працягу двух месяцаў.

У другіх удзельніц конкурсу, напрыклад, у Зіны Бушко або Надзі Герасімюк цяляты таксама прыбылі на вазе па 50—60 кілаграмаў.

— А якое ж месца занялі вы ў конкурсе, — спытаў я.

— Занялі адно з далейшых месц, — адказала Браніслава Сокал. — У нас жа першы раз арганізавана такое мерапрыемства. Вопыту яшчэ няма. Кажуць, што Белавежскія жанчыны засталіся пераможцамі. Там у Марыі Пэрыко і Валянціны Валкавіцкай за два меся-

(Працяг на стар. 5)

ДА ПАРЫ ЖБАН ВАДУ НОСІЦЬ

КАМУ ДОБРА ЖЫВЕЦЦА.

Весела жылося Станіславу Лапінскаму з вёскі Стары Бярозаў. Усяго яму хапала. Бо падумайце толькі. Быў кіраўніком крамы. А ў краме было ўсё, чаго душа пажадае. А найважнейшае тое, што была ў ёй і выпіўка і закуска.

Праўда, крама была не яго, а Раённай спулдзельні забеспячэння і збыту ў Лапах. Пагэтаму і лёгка было браць, — спулдзельня ж багатая. Адна толькі нязручнасць: — неабходна разлічвацца з узятых тавараў. Вось у гэтым і штука. Хто ёй авалодаў, можа жыць не горш караля. Да гэткіх залічваўся і Лапінскі.

Два гады ён жыў раскошна, а ў краме ніколі не было нястачы. Праўда, ён пачаткова дзейнічаў асцярожна, баючыся. Удавалася. Узрастаў апетыт і рашучасць.

Людзі, якія часта праходзілі каля яго дому, чулі крыкі і п'яныя словы ўдзельнікаў гулянкі. Яны прыглядаліся вычурным сукенкам і вопратцы яго жонкі. Здзіўляліся і ківалі галовамі. Разумнейшыя перасцерагалі.

(Працяг на стар 4)

НАШЫЯ ГОСЦІ

26 лістапада гэтага года па запрашэнню Варшаўскага універсітэта прыехалі ў Варшаву дэкан філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага універсітэта праф. Міхаіл Рыгоравіч Ларчанка і дацэнт БДУ Лаўрэнцій Сямёнавіч Абэцэдарскі.

На галоўным вакзале гасцей цёпла сустрэлі студэнты і навуковыя супрацоўнікі кафедры беларускай мовы і літаратуры Варшаўскага універсітэта, а таксама прадстаўнікі Варшаўскага аддзела БГКТ.

Госці прабудуць у Польшчы некалькі тыдняў. Праф. М. Р. Ларчанка прачытае для студэнтаў кафедры беларускай філалогіі спецкурс па беларускай літаратуры, у якім закране пытанні творчых сувязей беларускай літаратуры з літаратурамі суседніх краін, а таксама пытанні ўзнікнення і развіцця рэалізма і сацыялістычнага рэалізма ў беларускай літаратуры Л. С. Абэцэдарскі коратка пазнаёміць нашых будучых выпускнікоў з гісторыяй Беларускай ССР.

Госці пазнаёмяцца таксама з культурным жыццём Варшавы, Кракава і іншых гарадоў Польшчы.

Між іншым, госці пабывалі ў ГП БГКТ, «Ніве», Бельскім і Гайнаўскім ліцэях.

(Альф)

У ПРАЗЕ БЕЛАРУСКАЯ ФІЛАЛОГІЯ

Днямі нашую рэдакцыю наведаў доктар філалагічных навук Уладзімір Барэнт з Пражскага універсітэта імя Карла.

Чэхаславацкі вучоны знаёміўся з працай нашай рэдакцыі і таварыства.

Цікавасць да беларускай культуры з боку чэхаславацкага грамадства мае свае традыцыі. Яны складаліся на працягу вякоў. І вось, з мэтай прадаўжэння і ўзбагачэння гэтых традыцый у будучым навучальным годзе пры кафедры рускай мовы і літаратуры, Пражскага універсітэта ім. Карла, ствараецца беларускае аддзяленне.

Як нас паведаміў доктар Барэнт, беларускае аддзяленне будзе рыхтаваць рэдактараў, перакладчыкаў і, наогул, літаратурных работнікаў па пытанням беларускай літаратуры і культуры.

І што самае важнае, гэта цэнная ініцыятыва выйшла з боку грамадства, якое праяўляе вялікую цікавасць да культуры славян, у тым ліку і да беларусаў. Прыкладам зацікаўлення чэхаславацкага грамадства беларускай культурай з'яўляецца і тое, што ў тэатрах краіны ставілася п'еса Крапівы «Хто смяецца апошнім», а чэхаславацкія літаратары працуюць над перакладамі беларускай літаратуры, і што доктар Барэнт прыехаў пазнаёміцца з нашым жыццём і працай.

(рл)

Каробка. Рыгор Ляшчынскі. Макаўка (Гайнаўскі павет). (З выстаўкі народнага мастацтва у Беластоку).

НАД САНАМ і ВІСЛАЙ

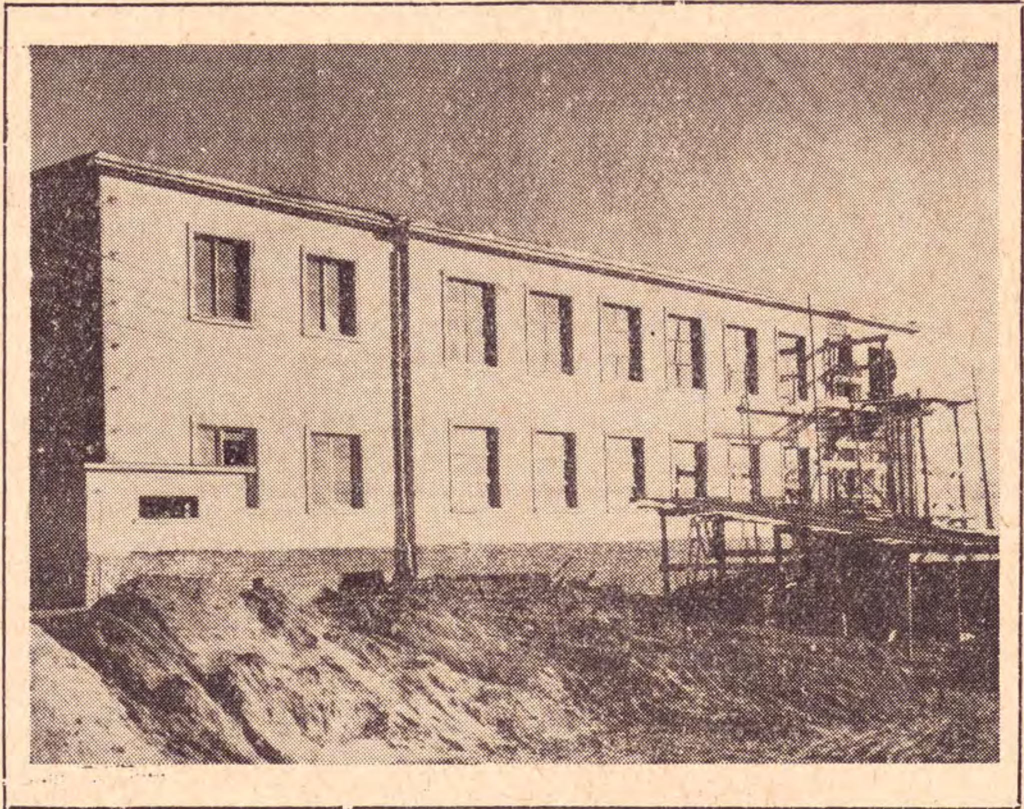
Цяжка, бадай, падлічыць, колькі рэзкіх звілін робіць на сваім шляху наравісты Сан. У ніжнім цячэнні рака выглядае імклівай і неспакойнай. Беручы пачатак ва Ўсходніх Бяскідах, Сан бурліць, з цяжкасцю прабіваючыся праз гэтую горную граду. Але чым вышэй па цячэнню, тым раўней становіцца мясцовасць, рака цячэ тут павольна, паступова. Паабапал Сана, на ўсёй яго працягласці ад вытокаў да ўпадзення ў Віслу, відаць фруктовыя сады, сялянскія палі, плантацыі хмелю, пшанічныя палі.

З даўніх часоў прыгожыя берагі Сана вабілі пасяленцаў. Тут раней, чым у іншых раёнах Польшчы, выраслі гарады, пявілася рамяство. Адным са старэйшых з'яўляецца Сандамеж са сваёй арыгінальнай старажытнай архітэктурай, горад праслаўлены ў літаратуры, музыцы, выяўленчым мастацтве. У прыбярэжных далінах зручна размясціліся шматлікія вёскі, пасёлкі і хутары.

Багатыя водныя рэсурсы Сана. Як паказваюць падлікі спецыялістаў, на рацэ можна пабудаваць некалькі высокаэканамічных гідраэлектрастанцый, якія ў стане будуць поўнасцю забяспечваць энергіяй прамысловасць і сельскую гаспадарку поўдня краіны.

У трохвугольніку, там, дзе Сан упадае ў Віслу і дзе размешчан невялікі і ціхі гарадок Тарнобжэг, нядаўна адкрыты буйнейшыя ў краіне месцанараджэнні серных руд — каштоўнай сыравіны для хімічнай прамысловасці. Запасы іх ацэньваюцца ў некалькі сотняў мільёнаў тон. Пяць год назад у гэтым раёне была здабыта першая руда з 20-працэнтным утрыманнем серы.

А цяпер Сана-Віслянскі трохвугольнік стаў месцам адной з буйнейшых народнагаспадарчых будоўляў Польшчы.

Тут будуецца магутны серны камбінат, які складаецца з некалькіх буйных прадпрыемстваў — узбагачальнай фабрыкі, ачышчальнага завода, заводаў сернай кіслаты і штучных угнаенняў. Недалёка ад камбіната вядзецца будаўніцтва адкрытай шахты, дзе серную руду можна будзе здабываць самым танным спосабам.

Гэтыя будоўлі вырастаюць з дапамогай братніх сацыялістычных краін. Спецыялісты Савецкага Саюза распрацавалі праект і прадставілі тэхнічную дакументацыю сернай шахты. Камбінат будзе аснашчан машынамі чэхаслаўацкай вытворчасці. Рад аб'ектаў прадпрыемства - гіганта спраектаван таксама савецкімі спецыялістамі.

У будучым годзе намечана завяршыць будаўніцтва першай чаргі камбіната і адкрытай шахты.

Тарнобжэгскія распрацоўкі серных руд, створаны тут магутны хімічны камбінат, а таксама іншыя навабудоўлі, запатрабуюць значнай колькасці электрычнай энергіі. Паводле рашэння дзяржаўных органаў, на Сане намечана стварыць каскад гідраэлектрастанцый. Тут вырастуць гідраэлектрастанцыі, плаціны, абводныя каналы, шлюзы, вадасховішчы.

Першынец санскага каскаду — гідрастанцыя «Мычкавіцэ» магутнасцю 120 мегават — ужо ўзводзіцца. Яна штогод будзе даваць прадпрыемствам гэтага прамысловага раёна звыш 110 мільёнаў кілават-гадзін электрычнай энергіі. На будаўніцтве станцыі ідзе напружаная работа.

Але, бадай, яшчэ больш важнае значэнне будзе мець Солінскі гідравузел. Магутная жалезабетонная плаціна падыме воды ракі і накіруе іх у вадасховішча, якое мяркуецца пабудаваць у раёне Соліна.

Адно з буйнейшых у краіне, Солінскае вадасховішча ўмесціць 300 мільёнаў кубічных метраў вады. Яно дазволіць рэгуляваць воды Сана, накіроўваючы лішкі ў гэты штучны валаём.

Са збудаваннем вадасховішча многія дзесяткі тысяч гектараў сялянскіх палёў атрымаюць жыватворную вільгаць, будуць абводнены буйныя зямельныя плошчы.

І. М.

УКРАІНЦЫ ДЫСКУТУЮЦЬ

Як мы ўжо паведамлялі, Украінскае грамадска - культурнае таварыства рыхтуецца да свайго ІІ-га з'езду. На старонках «Нашага слова» далей разгортваецца прадз'ездаўская дыскусія.

Як адзначае адзін з дыскутантаў у нумары за 29 лістапада, апошнім часам дыскусія ахапіла шырэйшы круг спраў, што той-сёй пачынае дыскусію ад сябе: робіць «праверку сумлення». Наша дыскусія не можа быць толькі «кніжкай скаргаў», хоціць вясці яе ў песымістычным тоне — піша той жа дыскутант. — Побач з крытыкай і самакрытыкай трэба гаварыць і пра нашыя дасягненні.

Дыскутант сцвярджае, што адной з галоўных памылак Таварыства з'яўляецца тое, што яно мала папулярызуе свае дасягненні.

«Кліч «Вучыцца чужога, але не цурацца свайго» быў не лёгкі ў практыцы, а асабліва на вёсцы і сярод маладой інтэлігенцыі, — чытаем у выказванні дыскутанта. — Праца гурткоў мастацкай самадзейнасці дадавала ахвоты і надзеі украінцам суседніх акаліц, бо нярэдка пасля канцэртаў арганізоўваліся новыя гурткі. Маем людзей, поўных любві да роднай культуры і традыцый. Тое, што сённяшняя значная большасць краінцаў не адракаецца ад сваёй нацыі, не баіцца гаварыць на роднай мове, што сотні дзяцей навучаюцца роднай мове, што існуюць у ПНР украінскія сярэднія школы, выходзіць родная газета, — не малыя і не абы якія дасягненні».

ДВА БАКІ ПАДАРОЖЖА ЭЙЗЕНХАЎЭРА

Рэдка хто з дагэтуляшніх амерыканскіх прэзідэнтаў не пускаўся ў такія далёкія падарожжы, як стары і часта хворы прэзідэнт Эйзенхаўэр. За тры тыдні 36 тысяч кіламетраў і 11 аддаленых сталіц — гэта ўжо патрабуе вялікага намагання. Што ж, мінулі ўжо тыя часы, калі амерыканская дыпламатыя магла зверху глядзець на падзеі, якія разыгрываліся ў Еўропе і на другіх кантынентах. Сёння, яна ўжо вымушана ўмешвацца ва ўсе справы. У сучасны момант так званы «заходні свет», для таго, каб існаваць, вымушан карыстацца ўсямернай дапамогай і падтрымкай Злучаных Штатаў.

Але гэты свет не з'яўляецца ані згодным ані спаяным арганізмам, ён аж кішыць супярэчлівасцямі, інтрыгамі і барацьбой, пагэтаму час-ад-часу неабходна асабістае ўздзеянне дзядзі з-за Акіяну.

Цяперашняе падарожжа прэзідэнта Эйзенхаўэра — — гэта і ёсць у заходняй іерархіі самае высокае ўздзеянне, накіраванае на стварэнне хаця б падабенства згуртаванасці заходніх дзяржаў перад этапам далейшых міжнародных размоў, прысвечаных надзённым пытанням. Афіцыйнай шыльдай, пад якой падарожнічае Эйзенхаўэр, з'яўляецца, быццам бы імкненне пераканаць кіраўнікоў іншых дзяржаў і народаў у неабходнасці мірнага суіснавання.

Гэтыя словы паўтараюцца прэзідэнтам пры кожным зручным выпадку. З журналісцкага абавязку трэба гэта падкрэсліць з усёй сілай. Для нас сёння няма ж больш важнай справы, чымсці стварэнне ўмоў дружбы і мірнага суіснавання народаў. Калі і прэзідэнт ЗША таксама памятае аб гэтым штодзень, гэта можа азначаць, што ён не адмаўляецца ад рэалізацыі тых прынцыпаў, якія прыняў у размовах з прэм'ерам Хрушчовым.

Аднак вядома і тое, што існуе і другі бок гэтага вялікага падарожжа. Звяртае на гэта ўвагу газета «Н'ю Йорк Таймс,» якая піша:

«Адной з галоўных мэт падарожжа Эйзенхаўэра павінна быць далейшае паялічэнне абароназдольнасці і згуртаванасці вольнага свету і ліквідацыя разыходжанняў у поглядах паміж саюзнікамі. Размовы з Макміланам, дэ Голем, Адэнаўэрам павінны прывесці да стварэння адзінай платформы захада.

Пад словамі «павялічэнне абароназдольнасці» газета разумее, хутчэй за ўсё, далейшае развіццё мілітарнай магутнасці паўночна-атлантыцкага пакта. А гэта ўжо пярэчыць з афіцыйнымі выказваннямі прэзідэнта і духам Кэмп Дэвід. Пагэтаму можна меркаваць, што падчас парыжскай канферэнцыі (19—21 снежня), якая будзе завяршэннем падарожжа прэзідэнта, не ўсе будуць укладваць аднолькавы змест у словы прэзідэнта. А гэта ўжо немалаважная справа, таму што парыжскай канферэнцыю ўжо назвалі ўступам да сустрэчы на вышэйшым узроўні.

Мы будзем мець магчымасць пераканацца, ці выказванні прэзідэнта Эйзенхаўэра аб міру і мірным суіснаванні застануцца толькі на паперы, ці атрымаюць матэрыяльную вартасць. Як палітычныя дакументы, яны могуць стацца сур'ёзнай прадпасылкай да далейшага паслаблення напружанасці. Як пустыя словы, яны могуць толькі ашукаць частку амерыканскага грамадства ў бліжэйшых прэзідэнцкіх выбарах.

Але, што ў гэтым падарожжы робіцца ўсё і для таго, каб прыцягнуць на свой бок амерыканскіх выбаршчыкаў, сведчаць вывады публіцыста Олсопа на старонках «Н'ю Йорк Геральд Трыбюн». Ён сцвярджае:

«Візіт Эйзенхаўэра ў Еўропу, так як і Хрушчова ў ЗША прывёў да таго, што папулярнасць Ніксана ўзрасла з 39 працэнтаў у ліпені, да 53 працэнтаў у лістападзе, у той час, калі папулярнасць сенатара Кэнэды паменшылася з 61 працэнта у ліпені, да 47 працэнтаў у лістападзе». Выясняем, што Ніксан з'яўляецца магчымым кандыдатам на прэзідэнта ад рэспубліканскай партыі, членам якой з'яўляецца і сам прэзідэнт Эйзенхаўэр. Яшчэ адзін кандыдат на прэзідэнта Кэнэды з'яўляецца прадстаўніком дэмакратычнай партыі. І хаця паміж дзьвюма гэтымі партыямі не існуе асноўных палітычных разыходжанняў, аднак Эйзенхаўэр імкнецца застацца верным членам сваёй рэспубліканскай партыі і сабраць для яе найбольш разнародных сродкаў, якія могуць прынесці жаданыя вынікі ў выбарах, якія адбудуцца ў будучым годзе.

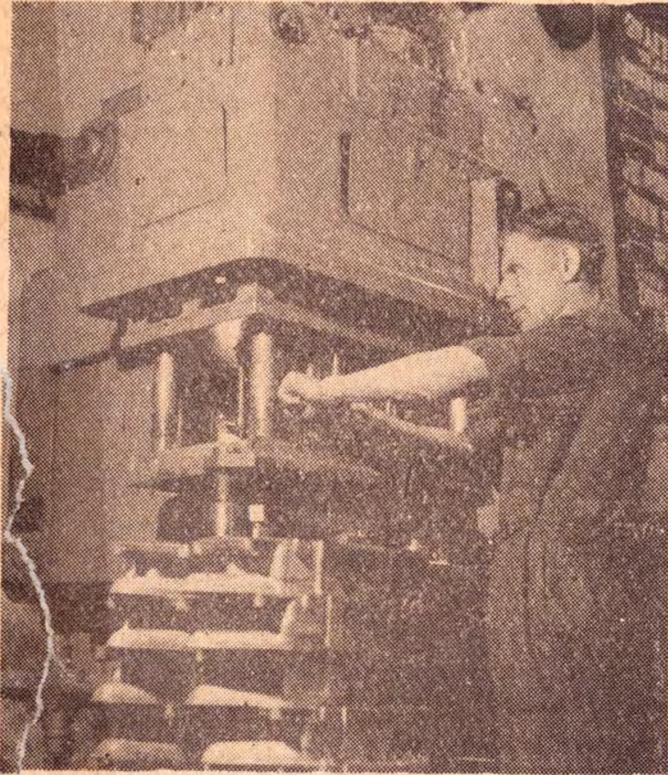
Няма патрэбы здзіўляцца, што кожная вялікадушнасць у амерыканскай палітыцы моцна звязана з карысцямі, якія можа яна прынесці гэтай краіне.

У. ЛАЗІНСКІ

Карэспандэнцыя з БССР

СЯМЕЙСТВА ДВУХКОЛАВЫХ

ММВЗ — Мінскі матацыклетна - веласіпедны завод. Ён быў створаны незадоўга пасля Айчыннай вайны. Яго

Нарыхтоўшчык Мінскага матавелазавода Іван Харытончык рэгулюе станок.

карпусы выраслі на пустым месцы за якія-небудзь два гады. Ужо ў 1947 годзе ў магазінах з'явіліся першыя веласіпеды з маркай ММВЗ, а ў 1952 годзе — матацыклы.

...Мы едзем па Магілёўскай шашы — галоўнай артэрыі вялікага прамысловага раёна Мінска. Астаноўка «Матавелазавод». Заходзім на прадпрыемства, знаёмімся з ім, каб расказаць чытачам «Нівы» аб яго вытворчасці.

Мінаем прэсавы цэх. Тут штампуюць дэталі. У гальванічным яны пакрываюцца ахоўным слоем медзі, нікеля і хрома. У лакафарбовачным цэху заканчваецца «туалет» дэталяў: на іх наносяць каляровыя эмаліі, мастацкі арнамент і накіроўваюць у зборачны цэх.

Вось пачатак канвеера. Адсюль па пасу рухаецца рама. На сваім шляху яна абрастае дэталямі і прымае формы веласіпеда. Канвеер ідзе як быццам не спяшаючыся, ды і працаўніцы ўсё робяць спакойна, без спеху. Аднак праз кожныя 40 секунд прыёмшчык беражна здымае з канвеера новы веласіпед.

Цяпер — кантроль. Строгі, прыдзірысты. Трэба праверыць усё, каб машына не падвяла седака. Завод гарантуе нармальную эксплуатацыю на працягу года ад дня продажу магазінам.

Але звычайна праходзіць некалькі год, а пакупнік ездзіць і ў дрэннае надвор'е, па кепскім і добрым дарогам.

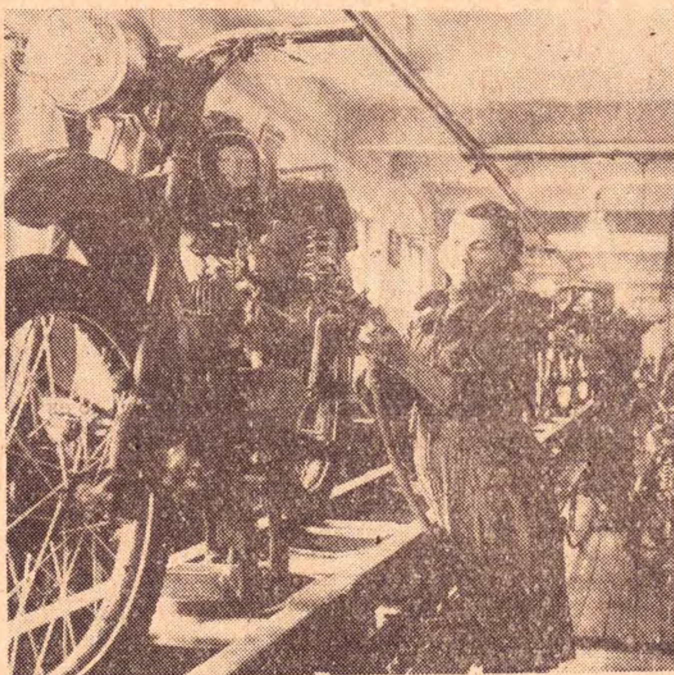
Веласіпед «В — 114»— дарожная мадэль павышанай трываласці і праходнасці. Вага яе каля 17 кілаграмаў. Завод выпускае веласіпеды рознай афарбоўкі: чырвоныя, чорныя, зялёныя, блакітныя і шматколерныя. Кантралёр правярае інструмент і прылады ў сумцы, ручны тормаз, люстэрка зваротнага віда, лічыльнік - генератар з фарай. Усё як трэба! Машына гатова.

А цяпер зойдзем у матакорпус. У гэтым агромным будынку можна было б змясціць 2—3 футбольныя палі. Асабліва многа месца займае маторны цэх. Канвеерам зборкі матораў кіруе майстар Рошаль.

— Штодзённа мы выпускаем 270 матораў магутнасцю 5,5 конскіх сіл, — расказвае ён. — Маторы надзейныя, трывалыя. На выбарчых іспытах яны працуюць па 250 гадзін і не губляюць ні працэнта магутнасці.

З гэтага ўчастка маторы паступаюць на зборачны канвеер, адтуль накіроўваюцца на выпрабавальную станцыю. Кантралёры сумесна з выпрабавальнікамі руплівa падвяргаюць машыну праверцы.

Мінскі матацыкл «МІМ» лёгкі і моцны. Вага яго разам з запраўкай — 91 кг. Найбольшая хуткасць — да 90 км у час. На 100 км прабегу ён расходвае ўсяго 2,45 літра гаручага і праходзіць без запраўкі 400 км. Да выпуску рыхтуецца ўжо новы матацыкл — «М-101». Машына моцная і прыгожая. Двухцыліндравы рухавік магутнасцю 15 конскіх сіл дае магчымасць развіваць хуткасць да 120 км. у гадзіну. Галоўны канструктар Вейнер расказвае, што матацыкл «М-101» значна пераўзыходзіць сваіх братоў па класу (250 см³) па хуткасці, эканамічнасці, надзейнасці. Выпуск яго пачнецца ў будучым годзе.

Канвеер зборкі матацыклаў на Мінскім мавелазаводзе. На пярэднім плане — слесар-зборшчык Вера Квяткоўская.

Мінскія веласіпеды і матацыклы па душы аматарам спорту. Іх купляюць жыхары Тулы, Гродна, Урала і Архангельска. Добра вядомы гэтыя маркі ў Польшчы, Кітаю, Албаніі і іншых краінах света.

Ю. ЕРМАЛЮК

фота — І. ЗМІТРОВІЧ

ЯШЧЭ РАЗ АБ АРТЫКУЛЕ «ЗАБОЙСТВА МАЦІ»

На маю думку асноўнай прычынай гэтай трагедыі не з'яўляецца зямля, бо пачатак трагедыі быў іншы. Абвінавачваць ў гэтым Андрэя, маці Ганну ці сястру Ніну мала, і, на маю думку, частка віны ляжыць таксама на нашых органах справядлівасці.

Ці віноўнікі гэтай справы жылі ў вялікай бядзе, былі галоднымі ці голымі? Не, гэтага ніхто не скажа. Але вернемся да пачатку трагедыі.

Да часу, пакуль Андрэй не ажаніўся, маці інакш не называла яго, як мой Андрушачка. На гэтую назву ён цалкам заслужыў. Застаўшыся з малых год без бацькі, ён, як найстарэйшы, найбольш працаваў. Дбаў, каб у хаце ўсё было ў дастатку, дбаў аб усіх, а аб сабе, бадай, найменш. І відавочна ў вачах маці, ды і не толькі маці, а і сялян Вілава, ён поўнасцю заслужыў на гэтую назву.

Але надыходзіць пачатак трагедыі. Сястра Ніна дарасла. У вёсцы пачалі гаварыць: Ніна выходзіць замуж за Г... (сваяка будучай Андрэявай жонкі). Але з гэтага нічога не атрымалася, перашкодзілі дзядзькі і цёткі Г... Маці і Ніна затаілі да іх злобу.

Прыйшоў час жаніцца і Андрэю. І як быццам на злосць сваёй маці, бярэ за жонку адну са сваячак Г... Маці Ганна сумесна з дачкой усімі сродкамі намагаліся не дапусціць да гэтага. Аднак Андрэй ажаніўся. І зараз жа, падчас вяселля маці з дачкой замкнуліся ў хаце, калі Андрэй з жонкай і гасцьмі мелі перайсці да іх. Трэба дадаць, што сястра Ніна была на вяселлі і незадоўга да яго заканчэння вярнулася ў хату.

Андрэй з жонкай вымушаны быў пасяліцца і жыць у хлеўчыку - кладоўцы. Каб пражыць, шукае працы ў Бельску. Працу атрымаў. З дому выходзіць рана, вяртаецца ноччу.

(працяг на ст. 5).

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

Прыцемкамі накіраваўся ў напрамку хаты цёткі Антосі. Яна жыла на ўскраіне. Па горадзе намерваўся прайсці ў нямецкай вопратцы, а адтуль таксама пад выглядам немца з людзьмі і з Крысяй вяртацца ў лагер.

Запалоханыя людзі неадкладна адчынялі дзверы перад нямецкім мундзірам. Адчыніліся яны і перада мной у хаце цёткі Антосі. Я рызыкнуў: ва ўсім прызнаўся і папрасіў даць магчымасць адпачыць.

Потым, калі мы гутарылі, я, нібы між іншым, пацікавіўся:

— Ну, а што чуваць пра нашу гімназістку?

— Яна ў Вільні! — сказала перапалоханая цётка тое, на што я і спадзяваўся. — Жыве толькі з маці... Вы тут пабудзьце, а я злётаю за Крыстынай!

— Пайду сам.

— Як хочаце, — расчаравалася жанчына: ёй было са мной страшна. — У горадзе шмат немцаў Паз'язджаліся яўрэйскае гета ліквідаваць.

— Нічога.

Не хутка я супакоіў яе. Нарэшце, угаварыў. Жанчына прынесла ад суседа, надзейнага чалавека, брытву, нагрэла вады. З маімі грашыма схадзіла ў прадуктовы магазін.

У чыстым ложку і ў цёплай хаце я праспаў да

наступнага дня. Пасвяжэў, адпачыў, чакаючы вечара, слухаў цётку. Расказала яна пра сваю долю, пра ўсе жахі, якія немцы чыняць у горадзе. Тады вярнулася да перадваеннага часу. Успомніла маладосць, службу ў генерала. Антося сваіх дзяцей не мела, мацярынскія пачуцці аддала Крысі. Жанчына з умiленнем апавядала, як калісьці Крысі, падлетку, пашылі зімняе паліто і яна кожны ранак выбягала на двор і плакала, што яшчэ не выпаў снег.

— Нібы мая сястра! — здзівіўся я. Думаў, што ў генералавым доме ўсё інакш...

— Вядома, інакш, — праказала задуманая цётка. — Бацькоўскага сэрца не заменіш плаццямі і настаўнікамі. Чужымі рукамі дзіця не выгадуеш. Бацька бываў дома наездамі. Ды пра яго няма чаго і казаць. Ён і так шчасця не адведаў. Ну і што ж з таго, што генерал? Калі ты з магазіна не нёс дзіцяці першую булку, не ведаў паху пратаптаных падэшваў у яго туфельках, — бацькоўскага шчасця ты не адведаў, хоць і маеш дзіця...

Я глядзеў на жанчыну зусім іншымі вачыма.

Як толькі пачало цямнець, засунуў пісталеты ў кішэні, наклаў туды запасных магазінаў і пайшоў у другі раён горада, дзе ў мяне была ўмоўленая кватэра.

Лёгка сабе ўявіць перажыванні, з якімі я крочыў па вялікім, асветленым электрыкай горадзе. Хоць быў і насцярожаны, але не мог перамагчы ў сабе звычайнай цікаўнасці. Дык вось — горад, у які я рваўся, як ласось, каторы плывучы ўверх ракі, скача праз парогі, плаціны млыноў.

Праімчаў мне насустрач нямецкі матацыкліст з вялізнымі акулярамі, чым напамінаў стварэнне не з гэтага свету, — драпежнае, злоснае. Нібы з

зялёнымі тэрмасамі, з прымацаванымі да боку працівагазамі, прайшоў узвод салдат. Пратэпала насустрач старая, беражна трымаючы ў лістку капусты, нібы ў шапцы, некалькі моркавін. Прайшла група літоўскіх «нацыянальных» войск, прывіталася са мной.

Я пасмялеў і ўвайшоў у ролю, як артыст. Калі ўбачыў патрулёў, зрабіў надменны твар, дадаў сваёй хадзе непаспешлівую важнасць і незалежнасць. Патрулі падцягнулі на плячах аўтаматы, паправілі рамяні, бадзёра, па-вайсковаму прывіталіся, на што я адказаў нядбайна, нават на іх не глянуўшы.

На цэнтральнай вуліцы ткнуўся ў плечы натоўпу зявак. Па бруку ішлі сотні людзей з жоўтымі зоркамі на плячах. Я не стаў прабівацца скрозь натоўп. Мне, высокаму, было і так усё відаць. Нешчаслівыя апошнімі сіламі валаклі свае пажыткі. Сперады мяне стаялі паліцэйскія і скандыравалі:

— Ю-ды, да бу-ды! Ю-ды, да бу-ды!

Потым кінуліся між радоў, распаролі некалькі пярын і ў адзін момант вецер падхапіў хмары пуху, сыпануў ім у вочы натоўпу.

Вільню я ведаў добра і лёгка знайшоў патрэбную мне кватэру. Там наш чалавек вызначыў мне на сёння, у поўнач, спатканне за Антаколем з групай яўрэйскіх хлопцаў і дзяўчат, якія жадалі пайсці ў лес. І вось цяпер, па дарозе да Антаколя, я вырашыў заглянуць да Крысі. У мяне было гадзіны паўтары часу — дастаткова, думаў я, каб ёй сабрацца са мной. Сэрца грызла няўпэўненасць: а ці яшчэ яна са мной пойдзе? З кім яна цяпер? Якая?...

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 1)

Лапінскі толькі смяяўся, хаця часам закрадалася ў душу нейкая трывога. Але яна гінула, як імгла ў пагодны ранак, па першым кілішку водкі.

Пэўным туманным асеннім днём да Лапінскага прыйшлі два мужчыны. «Кантралёры спулдзельняў, — прад-

Члены камісіі ўсміхнуліся. Непрыемны паварот справы поўнасцю апраўдваў сітуацыю Лапінскага. Здзівіла іх толькі, што ён так доўга не вяртаецца.

Чакалі яны дарма. Лапінскі па-проста ўцёк. Пошукі не далі вынікаў. Камісія, не жадаючы праводзіць кантроль без Лапінскага, апячатала краму і паехала.

Пасля іх выезду, за прылаўкам адчыненай крамы мітусіўся Мечыслаў, ветліва заахвочваючы пакупнікоў.

КЛОПАТЫ З ЛАПІНСКІМ

Пяць разоў прыязджалі кантралёры, каб правесці перападлік. А ўсё такія, на якіх нельга было разлічваць. Зразуме-

ДА ПАРЫ ЖБАН ВАДУ НОСІЦЬ

ставіліся яны, — прыехалі з Лап правесці перападлік».

Лапінскі прывітаў іх з вялікім энтузіязмам, быццам гэта былі яго бацькі, якіх ён некалькі год не бачыў.

— Напэўна яшчэ без снедання», — паклапаціўся ён. Ну як жа галоднаму за работу брацца. Пойдзем да мяне, ды хоць чаем пагрэемся.

Але грэліся яны не чаем. Калі пасля снедання ішлі ў краму, крокі іх былі няўпэўненымі, а туман выдаваўся яшчэ больш густым.

Абед яшчэ больш падтрымаў дух кантралёраў. Работа ішла спраўна: Лапінскі гаварыў, што хацеў, паглядаючы на полкі з таварам. А кантралёры запісвалі ўсё тое, што ён гаварыў, гледзячы толькі ў свае паперкі.

Праўда, вясёлы настрой на кароткі час быў папсаваны нахальствам члена крамнага камітэта. Даведаўшыся, што праводзіцца перападлік, ён няпрошаным з'явіўся сюды, дамагаючыся свайго ўдзелу ў перападліку. Не хацеў зразумець, што ён тут лішні. Урэшце, больш моцныя словы зрабілі сваё.

Нецікава было б апісваць, як нашы кантралёры грэліся чаем пасля мазольнай цяжкай працы. Варта толькі ўспомніць, што вяртаючыся дамоў, яны сустрэлі па дарозе свайго старшыню, які неяк дзіўна да іх прыглядаўся, а на іх прывітанні толькі сярдзіта адбуркнуў.

Назаўтра, калі яны прыступілі да работы з'явілася трохасобавая камісія і пачала спраўджаць праведзеную кантралёрамі работу. Намагацца ім не прыйшлося. Камісія хутка выкрыла, што многія тавары, упісаныя ў пратакол, існуюць толькі ў фантазіі Лапінскага. «Прабачце, браточкі, я... толькі на мінутку»,—трымаючыся за жывот сказаў Лапінскі і бомбай выляцеў на двор.

КЛОПАТЫ ЛАПІНСКАГА

— Памажы браток, і ты ж не мала карыстаўся, — звярнуўся Лапінскі да свайго брата Мечыслава. Адчыні краму і прадавай тавары. Не могуць жа людзі за запалкамі ды мылам за кіламетры хадзіць.

— Падумаеш, які ты добры, пра людзей успомніў. Ты вось лепш падумай, як самому з бяды вылезці.

— У гэтым мая галава. А ты вось адчыні краму, ды й прадавай тавары. Хай пасля гэтага папрабуюць даказаць, што перападлік быў зроблены дрэнна, а камісія добра лічыла тавары. Кантралёры, бароначы сваю скуру, будуць даказваць, што перападлік яны правялі правільна. Спулдзельня вымушана будзе вызначыць новых людзей і правесці перападлік нанава. А тут знаёмыя знойдуцца, і перападлік атрымаецца, як цацка.

— А калі прыйдуць незнаёмыя?

— Дык я буду хворы, мо' нават у бальніцу пападу.

— Лоўка прыдумана. Толькі баюся, каб мне за цябе не папала.

— А што ж табе можа быць! Скажаш — людзі дамагаліся — нават з Прэзідыума грамадскай рады нехта прыходзіў, ну дык хворы брат і прасіў цябе адчыніць краму. Што ж у гэтым дурнога.

У гэты момант на панадворку пачуліся гукі крокаў. Праз акно відаць было трох мужчын, якія ішлі да дзвярэй.

— Кантралёры, — устрывожыўся Лапінскі. Схапіўшы капоту ён сігануў праз акно, якое выхо зіла на гарод. З рэкорднай, як на кандыдата ў бальніцу, хуткасцю ён пёрся праз поле ў непадалёкі лес.

Кантралёры ад'ехалі з нічым.

ла, яны не знаходзілі Лапінскага ў хаце, хоць некаторыя цвёрда сцвярджалі, што бачылі яго праз акно ў памяшканні.

— Хворы ён, паехаў да лекара, а мо' ужо ў бальніцу, бедненькі, напраўлены, — тлумачыла яго жонка.

За шостым разам камісія сама прыступіла да перападліку тавараў. Брат, абражаны, бразнуў аб зямлю ключамі і выйшаў.

— Рабіце што хочаце, я тут не прычым, — заявіў ён. Лапінскі і на гэты раз быў у лекара, а мо' і ў бальніцы.

Перападлік выявіў нястачу тавараў на 140 000 зл.

Цяпер Лапінскім занялася міліцыя.

„BETESCA“ мае новага старшыню

На апошнім пасяджэнні Прамыслова-гаспадарчага праўлення «Betesca» абмяркоўваліся справы далейшага развіцця гаспадарчых прадпрыемстваў нашага таварыства.

Дагэтуль фактычна нашыя гаспадарчыя прадпрыемствы дзяліліся на дзве часткі: Варшаву і Беласток. Гэтак сама было і з кіраўніцтвам.

У сувязі з планамі далейшага развіцця «Betesci» пастаноўлена паклікаць штатнага старшыню, які б быў каардынатарам усёй гаспадарчай дзейнасці Таварыства.

На пасаду старшыні Прамыслова - гаспадарчага праўлення «Betesca» паклікалі сябру Міхася Баравіка, былога сакратара «Нівы». Намеснікамі старшыні засталіся сябра Пётр Ластаўка, кіраўнік вытворчасці ў Варшаве і сябра Кастусь Сідаровіч, кіраўнік вытворчасці ў Беластоцкім ваяводстве.

З днём 1 снежня г. г. сябра Баравік прыступіў да выконвання абавязкаў.

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

(Працяг са стар. 3)

6.

Да генералавага дома прыбыў а гадзіне восьмай, што ў ваенны час лічылася позна. Званок у пярэднія не дзейнічаў. Дзверы не паддаваліся. Запушчаным падворкам я абышоў дом і накіраваўся на кухню. Адчыніла генеральша. Яна была таксама акуратная і стрымная. Відаць адразу, што немцы тут частыя госці, бо дама не здзівілася, ветліва па-нямецку запрасіла:

— Калі ласка, заходзьце! Вы да Крыстыны?

Збіваючыся ад недарэчнай разгубленасці, я пачаў ёй тлумачыць па-польску, хто такі. Дама так мяне старалася ўспомніць, што на хвіліну на яе ілбе выступілі зморшчынкі. Нічога так і не ўспомніўшы, паведаміла:

— Мы вярнуліся з-за граніцы даўно. Цяпер Крыстына працуе ў камендатуры перакладчыцай. Прашу, праходзьце, туды. Там у яе госці!..

Яшчэ ў лагеры я марыў, як прыводжу ў партызаны і раблю Крысю атрадняй перакладчыцай.

— Калі ласка, распранайце шынель і праходзьце! — так нічога і не зразумеўшы, ветліва прапанавала дама.

Тады я бесцырымонна прайшоў калідор і апынуўся ў зале, дзе калісьці Крыся мне іграла. Пуста. Заглянуў у суседні пакой і стаў, як укопаны. Першым кінуўся ў вочы Станеўскі. Узмужнелы,

упэўнены, пабрыты і пастрыжаны, з чорнымі і бліскучымі ад брыльянціна валасамі. З жоўтымі рамнямі, скрыжаванымі на грудзях. У зялёным фрэнчы, сінім савецкага афіцэра галіфе і бліскучых ботах з простымі, як у польскіх афіцэраў заднікамі. З белай павязкай на рукаве, дзе віднеўся чорны гітлераўскі штамп і ненавісныя гатыцкія словы: «Гільфспаліцай».

З ім была Крыся. Яна мела ў сабе штосьці незнаёмае, чужое. Сядзелі за круглым столікам насупраць адзін другога. У руках былі веяры карт. Крыся трымала іх з велікапанскай грацыяй. На губах застыла какетлівая ўсмешка, бо яна, відаць, якраз думала, з каторай карты пахадзіць. Генрых трымаў іх адной рукой, другой узяўся пад бок, крыху нахіліў галаву і з-пад ілба дапытліва ўзіраўся на партнёршу. Яны так былі заняты, што не павярнулі галавы на адчыненыя дзверы, на тварах з'явіліся толькі нездаволеныя грымасы: каму ўздумалася ім перашкодзіць.

Колькі тады за долю секунды ў мяне прайшло перад вачыма і праз душу вобразаў, пачуццяў і думак, божа ты мой! Але я хутка супакоіўся і пагледзеў на пару гэтых людзей, як на чужых. Мне зрабілася крыўдна за людзей з ямы на Парубанку, за жанчыну з дзяцьмі ў незнаёмай вёсцы, у хату якой я прынёс няшчасце. Стала сорамна перад партызанамі, якім не дапамог вярнуцца ў лагер. Радыстка, даведаўшыся, што іду ў Вільню, прымусіла мяне ўзяць свой пісталет. Цяпер успомнілася мне і яна. Мне, як малому ў чужой хаце, раптам захапелася дамоў, захацелася ў партызанскі лагер. Ды трэба ж было неяк выблытацца з гэтай авантуры. Тым больш, што мяне, нарэшце, заўважылі.

— Янэк, ты-ы? — спыталася Крыся пасля хвіліны разгубленага здзіўлення, кідаючы карты на стол і ўстаючы з-за стала. На яе твары адмалявалася адразу і светлая, і трывожная з няўпэўненай радасцю ўсмешка і перапалох.

Я ўвайшоў у пакой, спыніўся, памаўчаў.

— А, гер Барташэвіч! — ускрыкнуў Станеўскі, быццам да блізкага знаёмага, хоць і ў яго голасе пачулася трывога.

— Янэк, заходзь, прашу! — Крыся, авалодаўшы сабой зусім, пайшла насустрач. Але, відаць, позірк у мяне быў надта вымоўны, бо на паўдарозе яна, разгубленая, спынілася, крыху пастаяла і накіравалася да крэсла. Прыставіўшы яго да століка, няўпэўнена і вінавата прапанавала: — Сядай! Можа распранешся?..

Я сеў. Крыся не ведала, што рабіць. Ад таго, відаць, што я не выказваў ахвоты з імі вітацца, яна зусім губляла галаву.

— Го, ты цяпер лейтэнант, віншую! — загаварыла яна, шчыра здзіўленая. У яе голасе і позірку часамі з'яўлялася бязмежная радасць, змешаная са страхам. — Цябе пусцілі ў адпачынак? Надоўга прыехаў? На якім фронце служыш?..

Той факт, што яна раўнадушна прымае мяне за чалавека на службе ў фашыстаў, адразу канчаткова вылечыў мяне ад кахання. Стала шкада: дык вось твой ідэал! Зрабілася лёгка, быццам я пазбыўся нейкай абузы.

— Калі ласка, закурыце! — дабразычліва працягнуў мне Станеўскі срэбны партсігар, а другой рукой застрыкаў залатой запальнічкай.

— Дзякуй, — браў я папяросу, нібы на яе ўзіраўся, а сам думаў, што рабіць.

— Вы якія курыце? Гэта «Экстра»! Прыма сорт,

— Мы па Лапінскага Станіслава, — заявіў адзін з прыбыўшых у хату Лапінскага міліцыянераў, хаця жонка, якая была ў гэты час у хаце, і без таго ведала, чаго яны прыходзяць. Міліцыя ўжо некалькі тыдняў шукала яе мужа.

— Яго няма дома, — заяўляла яна.

— Нічога, пачакаем, — адказвалі міліцыянеры, сядаючы спакойна на лаве.

СІЦЬ

— Ён не вернецца раней двух тыдняў, — сказала жонка, каб адчапіцца ад нямілых гасцей.

— Маем час, пачакаем, — адказалі яны спакойна, закурваючы папіросу; будзем чакаць хоць бы і месяц.

Прайшла гадзіна, а мо' і больш, цяжкага маўчання. Чутна было толькі, як жонка Лапінскага бразгала кухоннымі прыладамі, нервова шукаючы сабе работы ў кухні, каб паказаць, што міліцыянеры для яе нічога не значаць.

Неспадзявана каля печы пачала рухацца падлога. Паднялося некалькі дошак і паказалася ўзлахмачаная галава Станіслава Лапінскага.

— Ага, вось ты дзе ад нас схаваўся! — уцешыліся міліцыянеры.

— Чаго ж бы я меў ад вас хавацца. Папросту бульбу перабіраў, — адказаў спакойна Лапінскі.

— А тавары на сто сорак тысяч злотых дзе падзеліся?

— Я там ведаю, што камісія без мяне навыпісвала. Ніякай нястачы ў мяне быць не можа, — нагла заявіў Лапінскі.

СУД

Лапінскі дамоў ужо не вярнуўся. З турмы яго прывялі ў суд. Як не складна ён выкручваўся, і як прыгожа не гаварыў яго адвакат, а ўсё ж нічога не памагло. Суд не паверыў. Праўда, не ўдалося даказаць, што тавары ўкраў ён.

— Усё ж-такі сусед, свой, вясковы, дык нашто ж яго ўдаваць, — шкадавалі яго адны.

— Нашто ж я буду нажываць сабе ворага, — заяўлялі другія. Усе, як згаварыўшыся, маўчалі, хоць кожны ведаў многа.

Лапінскі быў прызнаны вінаватым у тым, што дрэнна выконваючы свае абавязкі садзейнічаў узнікненню растраты. Суд прыгаварыў яго на пяць гадоў турэмнага зняволення.

Побач з ім сядзелі на лаве абвінавачаных кантралёры, якія таксама павандравалі разам з ім за краты.

САВА

Навасадскія жанчыны пасябравалі з культурай

(Працяг са стар. 1)

цы цялята прыбылі на вазе амаль па 100 кілаграмаў. Дык дзе ж нам да іх. Але на другі год, хто ведае, — прамовіла з агеньчыкам Сокал, — мо' і забярэм ад іх першынства.

Навасадскія жанчыны прыступілі таксама да конкурсу на эстэтычны выгляд сваіх памяшканняў. І калі судзіць па чысціні і культурным выглядзе памяшкання старшыні гуртка Браніславы Сокал, дык яны маюць усе магчымасці для таго, каб заняць у іх першае месца. Сапраўды, тут прыкладны парадак і чысціня. Аж прыемна пасядзець у такім памяшканні. Я б сказаў, што мо' не адна жыхарка горада магла б тут павучыцца як утрымоўваць памяшканне.

— У бліжэйшы час, — сказала Браніслава Сокал, калі мы адыходзілі, — у гурток уступіць яшчэ 10 жанчын. Зімой мо' удасца нам арганізаваць курс крою, шыцця і гатавання. Праўленне гурткоў вясковых жанчын абяцае дапамагчы. Мы хочам, каб усе навасадскія жанчыны пачалі жыць інакш і супольна з намі разгортвалі працу.

* ✲ *

— Калектыў па гадоўлі цялят, — разказвае нам старшыня ПЗКіОР у Гайнаўцы грамадзянін Сапежка, — справа пакуль што ў нас новая. Сёлета ўдалося нам арганізаваць іх у 10 мясцовасцях. Найлепшым з іх з'яўляецца калектыў у Белавежы. За прыкладную гадоўлю цялят мы ўзнагародзілі ў гэтым калектыве Марыю Пэршко, Аляксандру Шпаковіч, Валянціну Валкавыцкую і Аляксандру Доўбыш грашовымі ўзнагародамі па 500 злотых. Усюды там, дзе арганізаваны такія конкурсы, сяляне вельмі адабраюць такую форму развіцця жывёлагадоўлі.

Дзяржава таксама стварае выдатныя ўмовы жывёлаводам. У Гайнаўскім павеце сёлета выплачана амаль 35 тысяч злотых на ўзнагароды за прыкладную гадоўлю цялят.

У будучым годзе, — сказаў грамадзянін Сапежка, — на Гайнаўшчыне будзе шмат больш калектываў па гадоўлі цялят. Сяляне пераконваюцца, што гэта вельмі карысна.

В. БАРШЧЭЎСКІ

ЯШЧЭ РАЗ АБ АРТЫКУЛЕ «ЗАБОЙСТВА МАЦІ»

(Працяг са стар. 3).

Маці Ганна, будучы ўвесь дзень у хаце, стараецца «ўпрыгожыць» жыццё яго жонкі. Зневажае яе пры кожнай магчымасці. Калі яна выйдзе з хлеўчыка, маці прывязвае да дзвярэй сабаку, і тады жонка Андрэя вымушана ўвесь дзень сядзець на дварэ. Андрэй вырашыў бараніць жонку, за гэта робіцца дрэнным і ён. Калі не дапамагаюць намовы, каб прагнаў жонку, дастаецца і яму. Маці некалькі разоў выбівае акно ў хлеўчыку, дзе жыў Андрэй. Што рабіць? — зіма ж.. Не памагаюць просьбы солтыса і суседзяў. Маці парашыла выкінуць яго з хлеўчыка і панадворка. Маці Ганна два-тры разы ў тыдзень бяжыць у Бельск да ўлад і гаворыць, што сын Андрэй здзекваецца над ёю. Мясцовыя ўлады ва ўсім вінавацяць Андрэя і вераць яго маці.

Андрэй вымушаны быў пакінуць свой родны куток, родную вёску і ўсё тое, што кахаў з дзяцінства. Пачаў жыць у Бельску.

Сястра Андрэя Ніна выходзіць замуж. Маці бярэ зяця да сябе, вядома, патрэбны гаспадар. Так праходзіць некалькі год. Андрэй жыве добра і маці разумее, што ён мае грошы. І тут цяжка зразумець, ці праснулася мацярынскае сэрца ў Ганны, ці злоба і помста? Але як відаць з далейшага, здаецца апошняе.

Маці просіць Андрэя, каб ён закончыў другую палову хаты і перайшоў туды жыць. Андрэй паслухаў і вярнуўся. Прайшло спакойна некалькі тыдняў. І зноў старое пачынаецца ад нова. Жонка Андрэя сцірае бялізну і вешае сушыць на панадворку. Устае рана і... што за дзіва? — усе кашулі вісяць з паабрыванымі рукавамі, відавочна нейкая нячыстая сіла прымервала гэтыя кашулі? Андрэй з жонкай капае бульбу і сыпле ў яму. Ізноў, відавочна, якаясь нячыстая сіла ўсю ноч насіла ваду і ўсякую нечысць у бульбу, каб наварыць для цэлага пекла куляшу.

Зіма. Андрэй малоціць авёс. Намалаціў багата. Ноччу быццам сабраліся ўсе чэрці з пекла, каб справіць вяселле і патанцаваць. Вымялі чысценька намалочаны Андрэем авёс з клуні на панадворак і парассыпалі.

Так тлумачыла маці Ганна ўсе начныя падзеі для міліцыі. І, відавочна, міліцыя ёй верыла, калі нічога не рабіла. І як тут каго шукаць, калі чэрці з нячыстай сілай няведама дзе. Калі Андрэя з жонкай не было ў хаце, маці Ганна, ці сястра Ніна заганяюць яго дзяцей ў хлеў і зачыняюць іх там. З калодзежа не даюць браць вады. У садок ніхто не мае права ступіць, маці ўсіх выганяе. Ідзіце туды, да кульгавай, — гаворыць Ганна Андрэевым дзецям. (Маці Андрэевай жонкі кульгавая). Убачыўшы Андрэя, ідучага сцежкай праз садок, маці падае і крычыць, — ратуйце людзі бандыт хоча забіць! Маці вырашае зноў пазбыцца Андрэя.

Падае на яго ў суд, просячы эксмісіі. Растуць справы ў судзе, бо і Андрэй шукае ратунку. Быў час, калі суддзя ўвесь дзень разбіраў іх справы. Відавочна, і суддзя пераканаўся ў мацярынскім «добрым» сэрцы Ганны, калі сказаў: маці, маці, добрага маеш сына.

Андрэю ніхто не верыць, бо як-жа, каб кабета да таго прыгорбленая, хворая, такая няшчасная не давала жыць сільнаму і здароваму мужчыне? Андрэй шукаў ратунку ў павятовай і ваяводскай міліцыі і генеральнай пракуратуры. Цішыня... быццам вады ў рот набралі. Адзін толькі адказ — у сямейныя канфлікты мы не ўмешваемся, падавай у суд. Расце ў Ганны ўпэўненасць, ёй ніхто і нічога не зробіць, а Андрэй баіцца. Ізноў з новай сілай і энергіяй «ўпрыгожвае» яму жыццё. Адразае электрычнае святло, затыкае шматамі комін, не пускае на гару, каб ачысціць комін. Не дае яму зрабіць свой уваход на гару, робіць іншыя фокусы.

І тут наступае развязка. Агіднае мардэрства. З'явіліся ўраз міліцыя і пракуратура. Андрэй — бандыт і мардэрца.

Несумненна, кепска ён зрабіў і я яго не бараню, ён павінен адказваць за свой учынак. Але ці толькі вінаваты ён адзін?

«НУПРЭЙ»

не? — прамовіў ён і з франтаўскай элегантнасцю скрыпнуў новенькімі рамнямі. «Не» паліцай вымаўляў на нямецкі манер, як «нэ».

— Калі ласка, вось вам попельнічка. А наогул, маглі б папрасіць дазволу на курэнне ў дамы, вы, курцы! — заўважыла Крыся.

Тое, што яна мяне сваімі словамі паставіла побач з Генрыкам, вельмі ўразіла. Мяне балюча кранула расчараванне ў чалавеку, на якога я некалі маліўся.

— Але ж, Янэк, расказвай нам! Дзе ты цяпер? Чаго ты маўчыш? Ох, які ты ладны ў мундзіры!.. Ведаеш, ты прыродны вайсковы! Праўда, Генек, як яму ўсё да твару?!

Вядома, яна і не думала, што з кожнай фразай аддаляецца ад мяне. Крыся гаварыла і гаварыла. У яе голасе чуўся нейкі жаль аб мінулым і вінаватасць. А я маўчаў і думаў. Каб цяпер ва ўсім прызнаўся і прапанаваў пайсці ў партызаны, яна, мажліва, пайшла б, хоць ужо без таго энтузіязму, з якім ішла некалі раскідаць лістоўкі. Цяпер у яе не было той дзяцiннай рамантыкі. Але пайшла б, магчыма, бо мяне, відаць, яшчэ кахала. Не разумеючы маіх імкненняў, маіх ідэй, у лагеры замучыла б мяне вечнай зайздрасцю да іншых жанчын, якія бываюць побач са мною. Напрыкрыла б бясконцымі слязьмі, істэрыкай, калі я выходзіў бы на заданне. Такія ў нас у лагеры былі, я бачыў. Не, такая Крыся мне не была патрэбна!

Што адбылося далей — цяжка расказаць. Найлепш я зусім пра гэта не расказваў бы. Але ж, як кажуць, з песні слоў не выкінеш!..

Трэба было ўсё канчаць. Мне зрабілася ясна, што Крыся са Станеўскім мусяць загінуць. Другога выйсця не было. Я быў больш, чым упэўнены, што заўтра раніцай Станеўскі, прыйшоўшы ў камендатуру, пацікавіцца пра мяне. У штабах хутка дадуць даведку, што такога лейтэнанта няма. Мой рост вельмі прыкметны. І пасля мне ў нямецкай вопратцы нельга будзе пайсці. Ды і пакінуць у жывых паліцая, якога без ніякай небяспекі мог адправіць на той свет? На гэта я не меў права. І я адважыўся. Без лішняй злосці, вымаючы пісталет, я аб'явіў:

— Ну, хопіць!

— Янэчак, супакойся! — кінулася да мяне Крыся, кранутая прадчуваннем.

Я злавіў яе руку, адцягнуў у бок, каб не перашкаджала страляць у Станеўскага. Вокны закрыты былі на акяніцы. У дзвярах стаяў я. Паліцай быў у пастцы. Кідацца на мяне разліку яму не было, бо ён ведаў добра што я дужэйшы. Вымаць пісталет не было калі. І ён замітусіўся па пакоі, перакульваючы стол, крэслы, вазоны. А калі я наставіў пісталет, узмаліўся:

— Гэр Барташэвіч!

Я лічыўся добрым стралком. Ды левай рукой трымаў Крысю. І я выпускаў кулю за куляй, але не пападаў. Толькі брызгалі кавалкі адшчэпанага паркета, тынку. Разляталіся пустыя гільзы.

— Гэр лёйтэнант, на-айн, вас іст дэн?!

— Я табе не гэр! Я партызан! — са зларадным здавальненнем паведаміў Станеўскаму перад яго смерцю.

Нарэшце, ён ступіў на пустую гільзу, пакаўзнуўся і ўпаў. Там яго я і дабіў. Тады адпіхнуў на сярэдзіну пакоя Крысю і затрымаўся. Яна не прасілася, не плакала, не крычала і не ўцякала. Глядзела перапужанымі і пакорнымі вачыма. Мне зрабілася яе шкада. Я ўжо не ведаў, што і рабіць.

— Янэк, завошта? — папрасіла яна.

Мяне агарнула новая хваля злосці ад таго, што ў яе голасе пачуў намёк на мінулае.

Калі падымаў пісталет, яна ціха ўскрыкнула, быццам ёй заняло дых ад таго, што нехта ззаду пiхнуў у халодную ваду. Я націснуў спускавую скабу. На хвіліну пачуў у правай руцэ так добра вядомую невясомасць пісталета, стрэл і металёвы стук гільзы спачатку аб сцяну, а потым аб падлогу. Крыся ўпору адскочыла.

Я хацеў стрэліць яшчэ раз, але ўбачыў, што канчаюцца ў магазіне патроны. Хапіў другі пісталет — таксама пуста! Пакуль мяняў магазіны, апамятаўся. Не, застрэліць жанчыну я цяпер ужо не мог! Што будзе, тое няхай ужо і будзе! — вырашыў я, і, пагражаючы кулаком, перад тым, пакуль выйшаў, сказаў:

— Мяне тут не было, разумееш? Хто яго забіў, прыдумай сама. Выдасі, знайду і... Ты мяне ведаеш!

І пайшоў з дому.

Вось такі быў канец майго наступнага прабывання ў генералавым доме.

Але каб уся справа з генералавай дачкой так проста і нецікава скончылася, я пра яе саромеўся б каму-небудзь і казаць. У тым вось і рэч, што на гэтым не канец.

(Працяг будзе)

— 101 — — 102 — — 103 —

НА 100 ЛЮДЗЕЙ — 2 ХВАРЭЕ ТУБЕРКУЛЁЗАМ.
СТРАШНАЯ ХВАРОБА ПРЫХОДЗІЦЬ ДА ЧАЛАВЕКА НЕЗАЎВАЖАНАЙ.
ТУБЕРКУЛЁЗ МОЖНА ВЫЛЕЧЫЦЬ.

Дацэнт др. мед. УЛ. ПРЭНГОЎСКІ
Ваяводскі спецыяліст па справам туберкулёза

Не кожны ўяўляе, на колькі шырока распаўсюджанай хваробай з'яўляецца туберкулёз. З многіх статыстычных, даных, якія падцвярджаюць гэта, я прывяду некалькі лічб для прыкладу: у 1958 годзе звыш 10 мільёнаў дзён звальнення з працы атрымалі людзі, хворыя на туберкулёз. Хоць не ўсе хворыя на туберкулёз зарэестраваны ў бальніцах і клініках, але і з вядомых лічб вынікае, што на 100 людзей прыпадае 2 хворых на гэтую хваробу, а на 150 людзей у нашай краіне ў сярэднім 1 чалавек хварэе на адкрыты туберкулёз, г. зн. знаходзіцца ў такой стадыі хваробы калі заражае ёю другіх.

Нягледзячы на вялікія намаганні з боку дзяржавы і вялікія сумы, выдатковаными на барацьбу з гэтай хваробай, паспяховая барацьба з'яўляецца аднак цяжкай, таму што сустракаецца з недастатковым зразуменнем сярод шырокіх кругоў грамадства. **Вылечванне туберкулёза ў значнай меры залежыць ад ранняга выкрыцця хваробы, а добры вынік агульнай барацьбы з туберкулёзам залежыць ад найшырэйшай прафілактыкі** (не дапушчэння да захворванняў — рэд).

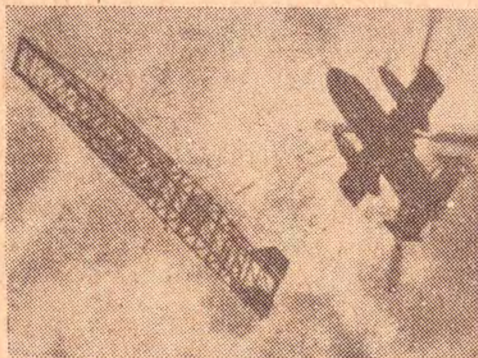
Ранняе выкрыццё хваробы і ранняе лячэнне яе даюць найлепшыя вынікі. Усё гэта ставрае ўмовы, каб хворыя не былі лёгкадумнымі пры першых, пераважна вельмі нязначных, прызнаках хваробы. Невялікія спачатку поты, галоўным чынам, уночы, агульнае аслабленне, неахвота да працы, нязначнае павышэнне тэмпературы цела, незаўсёды заўважанае хворым, лёгкі кашаль, які, зрэшты, не абавязкова павінен выступаць, слабое адплёўванне, ці нязначнае крываваe пляванне, не выклікаюць трывогі. Хворы не адчувае патрэбы ў лекарскай дапамозе, **позна трапляе на рэнтген, які з'яўляецца неабходным, каб распазнаць туберкулёз** і адрозніць яго ад іншых менш ці больш грозных захворванняў бронхаў або лёгкіх. Хворы, як правіла запозна трапляе да лекара. Часта даводзіцца з цяжкасцямі прыводзіць на кантрольную праверку асоб, якія нейкі час знаходзіліся сумесна з хворым на туберкулёз, а нават і самых хворых, якія не разумеюць патрэбы сістэматычнага і доўгага лячэння. Супрацьтуберкулёзная пастанова, якую прыняў Сейм ПНР 22 красавіка 1959 г., запэўняе бясплатнае лячэнне ўсім грамадзянам нашай краіны, расшырае магчымасці выкрыцця, і папярэджвання туберкулёза. Пастанова, расшыраючы аб'ём бясплатных павіннасцей на ўсіх грамадзян, дае таксама абарону перад звальненнем з працы па прычыне туберкулёза, накрэслівае пэўныя тэрміны, у якіх дапускаюцца звальненні, а ўводзячы карысныя для здароўя дапамогі, можа ў некаторых выпадках не дапусціць, каб матэрыяльныя ўмовы хворых ці рэканвелесцэнтаў пагоршваліся.

Прафілактычная (запабягоўчая) акцыя медыцынскіх устаноў павялічваецца з года ў год. Усё больш выконваецца рэнтгенаўскіх здымкаў, пастаянна праводзяцца масавыя прасвятленні на вялікіх прадпрыемствах ці ў кампактных асяроддзях (школы, прызыўнікі ў армію і г. д.). Дзейнасць гэтая зводзіцца да таго, каб не дапусціць да пашырэння хваробы ў час, выкрываючы скрытыя бяспрызнакавыя яе формы

Засцерагальная супрацьтуберкулёзная прывіўка (шчапенне) BCG заваявала ўжо ўсеагульнае прызнанне ў нашым ваяводстве. **Прывіўка B.C.G. гарантуе дзіцяці, падростку і даросламу большае забеспячэнне перад заражэннем. Патрабуецца аднак паўтараць прывіўку праз 3—5 год, падобна, як гэта робіцца супраць іншых заразных хвароб.**

Для папярэджання туберкулёза важна з'яўляецца таксама шырокая санітарна - гігіенічная прапаганда, укараненне ў грамадства правіл аховы здароўя. Як жа часта забываюць аб неабходнасці мыцця рук перад ежай, закрываць далонню левай рукі вусны пры кашлю, кіпяціць малако перад спажыццём, забываюць аб наказаных лекарамі правілах паводзін хворых у хаце, працы і г. д.

Калі асноўныя санітарныя паняцці — усведамленне аб небяспецы туберкулёза, аб яго распаўсюджванні і аб тым, як нязначна праяўляецца яго прысутнасць у арганізме, — стануць усюды вядомымі, тады ўсе намаганні і значныя сумы, якія дзяржава прызначае на барацьбу з туберкулёзам, прынясуць значныя вынікі.

МОСТ У ПАВЕТРЫ

Перавоз маста ў паветры. Такім спосабам карыстаюцца апошні час у Англіі. Аграмадны верталёт (гэлікаптэр) або «ратадына» з лёгкасцю можа падняць 30-мятровы маставы пралёт.

АДКУЛЬ УЗЯЎСЯ ТОРФ?

Часта ў жыцці сустракаемся са з'явай гніцця. Прыкрая гэта з'ява, і мы стараемся наогул, каб забяспечыць прадукты ад гніцця. Аднак працэсы раскладу (гніцця), якія адбываюцца ў прыродзе, прыносяць нам многа добрага і неабходнага.

Глянем на звычайнае багно. У багне буйна развіваюцца расліны, тут многа вільгаці. Але вада адначасова затрымлівае гніццё мёртвых ўжо раслін. Вада агароджвае іх ад доступу паветра. Расліны гніюць у вадзе. Памагаюць у гэтым, зразумела, і бактэрыі. Працэс праходзіць такім чынам, што вугаль, які знаходзіцца ў раслінах, становіцца галоўнай складовай часткай. Так з гніючых у багнах і азёрах раслін утвараецца торф. Але торф мы здабываем не з азёр, а з цвёрдай зямлі. Чаму? Наяўнасць торфу, напрыклад на лузе, сведчыць, што у гэтым месцы было некалі балота.

Чым торф старэйшы, тым глыбей ён залягае, тым больш мае ў сабе вугалю і тым ён лепшы. Торф пад уплывам ціску і высокай тэмпратуры замяняецца паступова найперш у буры вугаль, а потым у каменны.

У Польшчы маем 2 мільёны тарфянішчаў і запасы торфу аблічаюцца на 4 мільярды тон.

КАБ РАСТАПІЦЬ ЛЁД НА ПОЛЮСАХ

Абшары, пакрытыя ільдамі на паўднёвым полюсе маюць паверхню 15.5 мільёнаў кв. км. З гэтага абшары на Антарктыдзе — 13,5 мільёнаў кв. км. У аколіцах паўночнага полюса (Грэнландыя і другія астравы) лядовы абшар мае 2 мільёны кв. км. Слой ільда на гэтых абшарах мае сярэднюю таўшчыню 1 км.

Калі б растапіць гэтае лядовае пакрывала, дык узровень вады ў марах і акіянах падняўся б амаль на 30 м. Многа прыбярэжных нізін і партоў аказаліся б пад вадой.

Аднак няма пакуль што магчымасці растапіць увесь лёд. Няма яшчэ такіх вялікіх крыніц энергіі, а калі б нават былі, то людзі знайшлі б для яе лепшае прымяненне.

АД СТРАХУ

На востраве Гранада (Малыя Антыльскія астравы) здарыўся нядаўна дзіўны выпадак. Доўгахвостая яшчарка ігуан учапілася ў плечы дзяўчыне.

Ігуан вельмі асцярожны. Яго цяжка змусіць наблізіцца да чалавека. Таму паводзіны гэтага ігуана можна вытлумачыць толькі... страхам. Яшчарка ўскочыла на дзяўчыну, калі тая купаючыся вынырнула з вады. Асепленая сонцам і ашаломленая натоўпам людзей, якія збегліся з усяго пляжа, ігуан ніяк не хацела пакідаць свайго месца. Так на плячах дзяўчыны яшчарка была перанесена дадому. І толькі ў садзе яна, урэшце, прыйшла ў сябе і ўцякла ў кусты.

ЛЁХ

46 гадзін працягвалася драматычная барацьба англійскіх граталазаў за жыццё свайго сябра 20-гадовага студэнта Аксфорду Нэіль Моса, які трапіў у 330-метравай даўжыні горны лёх. Лёх быў так вузкі, што ў ім побач не маглі змясціцца дзве асобы, значыць нельга было дабрацца да Моса. Удалося толькі давесці да яго кіслародны провад. Гэта прадоўжыла жыццё Моса, але не ўратавала яго.

ГЕОРГІ САРГОНІН

«Вершы аб Польшчы»

Нядаўна выйшаў у свет зборнік вершаў Георгія Саргоніна «Вершы аб Польшчы». Георгі Саргонін жыве ў Польшчы і піша на рускай мове.

Першая кніжка вершаў Георгія Саргоніна выйшла ў 1933 г. пад загалоўкам «Северное», другая — «Весна в декабре» ў 1937 г.

У 1939 годзе Георгі Саргонін напісаў п'есу «Арифметика жизни».

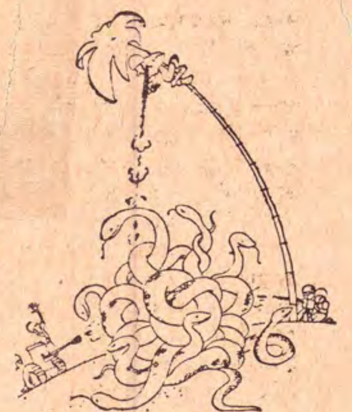
У новы зборнік паэта ўвайшлі ўласныя вершы і пераклады Асныка, Тувіма, Стафа, Бранеўскага, Галчынскага, Дабравольскага і Габрыеля Карскага. Як па свайму зместу так і па задуме зборнік заслугоўвае ўвагі.

Засцярогі выклікаюць толькі непрапарцыянальна вялікі лік перакладных вершаў у параўнанні з уласнымі. На нашу думку зборнік выйграў бы, каб гэтыя прапорцыі былі адваротнымі.

Зборнік выданы ў якасці паэтычнага ліста «Рускім голасам».

(рл)

ПАЛІЦЭЙСКІЯ І ЗМЕІ

Пэўным ліпеньскім днём малайскія паліцэйскія атрымалі трывожныя весткі з вёскі Тампені. Данос паведамляў, што ў аколіцы вёскі сабраліся злачынцы. Паліцэйскія цэлым атрадам паспяшаліся туды. Пасля паўгадзіннай стральбы ўсё скончылася, — на месцы бітвы засталіся трупы. Некаторыя з іх дасягалі... пяцімятровай даўжыні.

Паліцыя была занята знішчэннем пітонаў, якія мучылі ўсё жывое ў аколіцы. Карыстаючыся тым, што гэтыя змеі ў перыяд размнажэння збіраюцца разам, паліцэйскія знішчылі 60 з 80-ці пітонаў, якія скруціліся ў клубок.

Насельніцтва Плюціч было да глыбіні душы ўсхвалявана учынкам старшыні Грамадскай рады нарадовай ў Страблі. Старшыня ГРН пераказаў на пакупку пустакоў для пабудовы святліцы ў Страблі грошы, прызначаныя раней на рамонт грамадскай святліцы ў Плюцічах. У чэрвені гэтага года Аддзел культуры ППРН ў Бельску Падляшскім станоўча аднёсся да просьбы плюціцкай моладзі і прызначыў на рамонт святліцы ў Плюцічах 17 000 зл. Грошы пераслаў да ГРН у Страблі, каб там аплачвалі прадстаўленыя Плюцічамі рахункі.

У лісце, накіраваным ў гэтай справе да ГРН у Страблі, Аддзел культуры памылкова напісаў, што гэтая сума прызначаецца не на рамонт святліцы ў Плюцічах, але на яе пабудову. У сувязі з тым, што старшыня ГРН у Страблі меў засцярогі адносна гэтай памылкі, радныя на сесіі ГРН яшчэ раз прыдзялілі гэтую суму для Плюціч. Здавалася б, што ўсё ў парадку.

Аднак моладзь не распараджаецца большай сумай грошай, пагэтаму паступова купляе будаўнічыя матэрыялы, распачаўшы адначасова правядзенне рамонта.

Але аднойчы старшыня ПГРН заявіў нам, што мы павінны выкарыстаць усю суму на працагу некалькіх дзён, інакш перакажа яе на пабудову святліцы ў Страблі. Мы не мелі столькі ўласных грошай, каб адразу купіць усё патрэбнае для рамонта і прадставіць рахункі.

Пагэтаму мы купілі патрэбныя матэрыялы толькі на суму 9 000 злотых, апошнія старшыня адбірае. Надыходзіць зіма, столь і падлога ў святліцы ўжо ўкладзены ў двух пакоях, але што ж, нехапае печаў. Хто ж пойдзе мерзнуць да святліцы? Мы маем патрэбную кафлю, не хапае толькі цэглы, фанеры і сталярскіх дошак, аднак хто ж пазычыць нам на гэта грошай. Кожны ведае, што рахункі не будуць аплачаны ГРН-ам у Страблі.

У нас існуе інструментальны гуртокь, прыязджае інструктар. Пакуль няма марозаў рэпетыцыі праходзяць ў святліцы, а калі прыйдзе зіма, дзе ж тады дзецца?

Калі мы спыталіся ў старшыні ГРН аб прычыне такіх рашэнняў, адказаў: «Ці ж я сабе ўзяў гэтыя грошы, яны ж пайшлі на падтрымку грамадскіх чынаў, і вы мне нічога не зробіце». Але ж для пабудовы святліцы ў Страблі не зроблена яшчэ нічога, не закладзена яшчэ нават фундамента. Святліца ж ў Плюцічах пабудавана ў 1948 годзе цалкавіта на сродкі сялян нашай вёскі. Цяпер спатрэбіўся рамонт.

Гэтыя 17 тысяч злотых былі першай дапамогай адпаведных улад для нашай святліцы. Аднак гэтых грошай нельга выкарыстаць, а святліца яшчэ адну зіму будзе пуставаць, а моладзь праводзіць зімовыя вечары за картамі і кілішкам.

М. РЭКІН

ПАЧАТКОВАЯ АСВЕТА ДЛЯ ДАРОСЛЫХ

Кіраўнік пачатковай школы ў Вялікіх Тынявічах Васіль II...чко арганізаваў пры школе вячэрнюю школу для дарослых з V і VII класамі навучання. У пяты клас запісалася восем чалавек, у сёмы — дзесяць. Заняткі пачаліся 17 лістапада і адбываюцца чатыры разы ў тыдзень, па чатыры гадзіны ў дзень. Заняткі будуць працягвацца да красавіка, затым экзамены. Удзельнікі вячэрняй школы вельмі здаволены магчымасцямі навучацца і стараюцца не прапускаць ніводнага ўрока, а на ўроку амаль ператвараюцца ў слых і стараюцца не прапусціць ніводнага слова настаўніка. А трэба сказаць, што настаўнікі вядуць ўрокі надта цікава, за што ўдзельнікі курса шлюць ім самыя лепшыя пажаданні і дзякуюць за клопаты і старанні, каб зрабіць іх больш адукаванымі. Да гэтых пажаданняў далучаемся і мы.

Падобныя вячэрнія школы для дарослых адчынены таксама ў вёсках Кленікі і Агароднікі.

ЯНКА

УРАЧЫСТАСЦЬ У ГАРАДКУ

21 лістапада адбылася ў Гарадку (Беластоцкі пав.) урачыстая вячарына, прысвечаная Міжнароднаму дню настаўніка. На вечарыне вучні ўручылі сваім настаўнікам падарункі, а кіраўніцтва пабудовы школы ў Гарадку пераказала насельніцтву новапабудаваны школьны будынак. Вечарына закончылася выступленнем школьнага драматычнага гуртка і танцамі.

Пачынаючы з 1 снежня вучні з Гарадка і навакольных вёсак займуць месцы ў новай двухпавярховай школе з гімнастычнай залай. У новым будынку змесціцца 8 класаў пачатковай і сярэдняй школы.

АЛЕСЬ САВІЦКІ

МОЛАДЗЬ НЕ СПІЦЬ

У вёсцы Дубічы — Царкоўныя гурток Саюза сялянскай моладзі развярнуў шырокую культурную дзейнасць. Пачаткова быў створаны драмгурток, які хутка падрыхтаваў п'есы «Мікітава красуня» і «Трэба мамы запытацца» і паспяхова выступіў з пастаноўкамі ў сваёй вёсцы і ў Вітаве. Моладзь памагала таксама пры закладцы фундамента пад рамізу, у якой змесціцца і святліца. А цяпер члены гуртка намераны арганізаваць курс сельскагаспадарчай адукацыі. ГС ў Кляшчэлях прызначыла на гэта неабходныя сродкі.

М. П.

ДОМ ЗА 30 ТЫСЯЧ ЗЛОТЫХ

Пабудаваць новы дом — справа нялёгкая. Тым больш, калі гэты дом будуецца з дрэва, якое з'яўляецца вельмі дарагім будаўнічым матэрыялам. У Аляксандра Жукоўскага з Навасад Гайнаўскага павета была вельмі старэнькая хатка. І вось надумаў ён пабудаваць новую. Добры гаспадар заўсёды маркуе, як пабудаваць дом, патраціўшы на гэта найменшыя сродкі.

Аднойчы Аляксандр Жукоўскі, будучы ў Беластоку, купіў у кнігарні будаўнічы дапаможнік. Вычытаў у ім што будынкі з жужалю вельмі выгодныя, бо трывалыя, цёплыя і, што найважнейшае, кошт пабудовы іх невялікі ў параўнанні з драўлянымі. Аляксандр Жукоўскі пачаў будаваць з жужалю. Зруб ужо гатовы. Каштаваў (разам з дастаўкай жужалю) толькі 4 тысячы зл. На другі год Аляксандр Жукоўскі пачне жыць у новым доме. Выгадны гэта будзе дом. Тры пакоі, кухня, кладоўка і лазня ствараць магчымасць культурнага жыцця. Агульны кошт пабудовы гэтага дома, — прадбачвае Жукоўскі, — не складзе больш, як 30 тысяч зл. Прыгожа, выгадна, і танна. Пабольш бы ахвотнікаў і жужалёвых дамоў у нашых вёсках.

На здымку: Аляксандр Жукоўскі пры будове свайго дома.

Тэкст і фота — В. БАРШЧЭЎСКІ

МАГАЗІН БЕЗ ПРАДАЎЦА

24 кастрычніка ў Саколцы адкрыўся самаабслуговы магазін. Замест ранейшых трох прадаўцоў магазін абслугоўвае толькі двух. Самаабслуговым магазінам здаволены як пакупнікі, так і прадаўцы. Першыя менш часу трацяць на пакупкі, а праца прадаўшчыка стала больш лёгкай.

ПІЛІПАЙЦЬ ГЕНРЫХ
Саколка

РАСПАЧАЎСЯ АСЕННЕ - ЗІМОВЫ СЕЗОН

Мастацкі калектыў БГКТ у Новай Волі распачаў ўжо асенне - зімовы сезон працы. 1 лістапада ў памяшканні школы ён выступіў з пастаноўкай п'есы «Пашыліся ў дурні».

Пастаноўка ўдалася. Бо сапраўды трэба пахваліць добрую ігру сяброў і сяброўак: Марысі Кулешы, Ніны Буйка, Геніка Астравецкага, Геніка Лавіцкага, Толіка Грынявіча і іншых.

Праўленне гуртка вырашыла пераказаць ўвесь даход грамадскому камітэту пабудовы школы ў Новай Волі.

Кожны, хто хацеў пабачыць добрую ігру маладых акцёраў, уплачваў 5 зл. Члены БГКТ плацілі з 50-працэнтнай ільготай.

Над новай мастацкай часткай працуе ўжо таксама драматычна-харавы і танцавальны калектыў у Пянькаў (Беластоцкі павет).

ЯНКА СЕРАДА

„NIWA"

Organ ZG BSTK. Adres ZG BSTK: Białystok M. C. Skłodowskiej 5, tel. 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-11, red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa". Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł, i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich i zamorskich z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 3-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkl. 2150 Btk. P 1

Марыя Леанеўская з Ялоўкі (Беластоцкі павет) ўжо другі год вучыцца ў Эканамічным тэхнікуме ў Беластоку. Пры рэестрацыі на новае месца жыхарства ад яе патрабавалі пасведчанне аб нараджэнні. У Прэзідыуме Гарадской рады нарадовай ў Беластоку ёй сказалі, што пасведчанне яна атрымае ў Міхалове. Калі бацька, Гаўрыла Леанеўскі, паехаў да Міхалова, у ПГРН яму сказалі, што атрымае ў Ялоўцы. Уцешыўся Леанеўскі, бо і ў сваёй ГРН атрымаю і вышлю пасведчанне дачы па пошце — падумаў ён. Але дарма ўзрадаваўся, бо аказалася, што ў Ялоўцы няма ніякіх пасведчанняў аб нараджэнні. «Што ж, паеду зноў у Беласток, спытаю гаспадароў горада і павета, дзе ж у канцы атрымаю патрэбнае пасведчанне», — разважаў Леанеўскі.

Хаця і не меў ён часу, бо працуе рабочым у Прадпрыемстве мясцовага будаўніцтва (пры разбудове Дома апекі для дарослых у Ялоўцы) кіраўніцтва неахвотна апраўдае непрысутнасць на рабоце, але рэжым гарадской рэестрацыі патрабуе, каб усё было ў парадку, і Леанеўскі паехаў у Беласток. У Прэзідыуме гарадской рады сказалі, што пасведчанне для дачкі атрымае напэўна ў Гарадку. Леанеўскі хоць ўжо і не паверыў, але паехаў. Пасведчання не атрымаў, няма. Праклінаючы «высока арганізаваны бюракратызм» ён едзе зноў у Беласток. Але пачаў ужо сам меркаваць, якім чынам і дзе можна атрымаць пасведчанне. І тут узяўся за «смякалку». Пайшоў да дырэкцыі Тэхнікума, узяў нумар і знак старога пасведчання і з гэтым наведаў ППРН. Толькі тады яму сказалі шчыра, што «пасведчанне ў Міхалове»...

Г. Леанеўскаму прыйшлося патраціць цэлы тыдзень на пошукі пасведчання аб нараджэнні сваёй дачкі. Трацію не толькі час, але і здароўе. Цікава, што сказалі б тыя людзі, якія адсылалі Леанеўскага, як святога ў пекле, з месца на месца, каб самім давялося так паездзіць. «Эх, бюракратызм!» — сказаў бы Маякоўскі.

М. К.

БРАВА, ЖЫХАРЫ ГРН САКАЛДА!

Фонд пабудовы школ з'яўляецца сур'ёзным укладам грамадскасці ў паляпшэнне сітуацыі школьніцтва. Ва ўсёй краіне ўсё яшчэ наглядаецца значны недахоп школьных будынкаў. Каб палепшыць існуючае становішча, праводзіцца збор грамадскіх сродкаў на пабудову школ. Але не ўсе сяляне сур'ёзна адносяцца да гэтай справы. Трэба тут браць прыклад з сялян ГРН Сакалда Сакольскага павета, якія свой план складчын на фонд пабудовы школ выканалі ўжо амаль на 80 працэнтаў.

(іл)

ЯКУБ КОЛАС

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Адзін багаты пан паехаў за граніцу. Выязджаючы, ён прасіў, каб яму слалі пісьмы. Прайшло пяць год. Пан не атрымаў ні аднаго пісьма. Едучы дадому, ён паведаміў, каб па яго на вакзал прыехаў фурман. Едучы, пан пытае ў фурмана, што чуваць дома.

— Нічога, паночку, толькі сцізорык згубіўся.

— Які сцізорык?

— Сцізорык, пане. Як сабака панскі здох...

— Мой сабака здох?!

— Але, пане, наеўся каніны, як жарабец паненкі здох.

— І жарабец здох?!

— Здох, пане. Намарыўся: па доктара шыбка ехалі.

— Хто ж быў хворы?

— Пані была хворая.

— Пані была хворая?!

— Але, пан. Як быў пажар...

— І пажар быў?!

— Быў, пане. Як у паненкі былі радзіны.

— Што, яна замуж без мяне пайшла?

— Не, пане. З пастухом...

*

— Вось што, — кажа цыган сваім дзецям, лежачы ў цяньку — Я пайду на кірмаш, куплю кабылу. Кабыла прывядзе нам жарабчыка...

—А я буду ездзіць на ім! — крычыць цыгану сын.

Цыган плясь яму па шчацэ.

— Заездзіш!

СВІСНУЎ

Да адной бабулькі зайшоў царскі салдат і кажа:

— Бабулька, дазвольце мне свіснуць у вашай хаце?

— Ой, салдаціку,— кажа бабулька, — у хаце абразы вісяць. Калі хочаце, свісніце ў сенцах.

— Добра. Тады пайду там свісну, — адказаў салдат.

Праз некалькі хвілін бабулька ідзе паглядзець, што сталася з салдатам.

— Ну і свіснуў так свіснуў, — кажа бабулька, — што не чула і не бачыла, як бялізну забраў.

Прыслаў

А. ПРАКАПЮК

Трывежа

ДВАЙНАЯ ЎЗНАГАРОДА

— Што атрымаў за артыкул?

— Ганарар ад рэдакцыі і строгі выгавор ад дырэкцыі...

малюнак Ю. Смірнова

САМАГОНШЧЫК У ЗААПАРКУ

— Эх, які ж змеявік прападае!..

малюнак А. Канеўскага

АД СВЯТЛІЦЫ ДА КАПЛІЦЫ

Ад святліцы да капліцы
Ды ў царкву тож заглянуць,
Каб па працы памаліцца,
Вось і так дзянькі плывуць.

Жыць тут крыху сумнавата,
І не толькі мне — усім.
А з культурай слабавата,
Брак яе амаль зусім.

Запытацца вы гатовы
Хто я, як завуць, адкуль?
Я працую святліцовай
У Нарве, малым гарадку.

У святліцы зажадалі
Формы новы прымяняць.
Толькі мне не падказалі
Адкуль гэты формы ўзяць.

Вось на шчасце пайшлі чуткі,
Што ў Варшаве цуд узнік.
Я тут сабралася хутка
Ды пабегла на цягнік

Каб ўзглянуць мне на «святую»
Хоць адзін-адзіны раз.
Цяпер цуд той прапагую
Я сярод шырокіх мас.

Што тут зробіш як «люд цёмны»
Нейк не хоча веры даць,
Што вось мне, жанчыне скромнай,
Цуд прыйшлося аглядаць.

Чым заняцца мне ў святліцы,
На што ўвагу мне звярнуць,
Каб чаго-небудзь дабіцца,
Каб людзей тут прыцягнуць?

Хіба сесць, чакаць на гэта,
Калі прыйдзе новы цуд
І культура і асвета
Сама пойдзе у наш люд.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

— ЗАГАДАЙКА —

Што гэта? Дах будынка? Памылка канструктараў? А можа фатографу свет закружыў перад вачыма?

Фота — В. Баршчэўскі

ЗАЛАТОЕ ЯЕЧКА

Жылі былі дзед і баба. Была ў іх курачка раба. Знесла курачка яечка, не прастое — залатое...

Менавіта гэтае яечка не дае спакою шматлікім людзям. Яны стараюцца дабрацца да запаветнага яечка.

Некаторыя шукаюць залатога яечка ў дзяржаўнай кішэні. З цягам часу іх выцягваюць на сонейка справядлівасці, і яны бачаць, як з запаветнага яечка сыплецца шкарлупка і на цэлыя гады адсоўвае іх ад людзей.

А яшчэ іншыя грамадзяне бачаць залатое яечка ў віру спекуляцыі. Выкарыстаўваюць нашыя часовыя цяжкасці, а пасля здзіўляюцца, калі іх за вушы выцягнеш і пакажаш грамадству.

Трапляюцца і людзі без вытрымкі. Гэтыя шукаюць залатога яечка на дне бутэлькі. Апаражніўшы літроўку, яны замест залатога яечка бачаць белыя мышкі.

Гэтак жа бывае і з некаторымі прадпрыемствамі, дзе таксама не мала ахвотнікаў на залатыя яечкі.

Вось раней арцелі выраблялі калодзежныя кругі метровай вышыні. Цяпер, па той самай цане, выпускаюць іх ростам у 60 см. Зразумела, у справаздачах паказваецца на ўзрост прадукцыйнасці працы.

Назіраючы такое, хочацца сказаць шукальнікам залатых яечак: — Дзейныя людзі! Пакіньце трудзіцца. Патомства не ацэніць вашых намаганняў, а курачка, якая знесла залатое яечка, даўно зарэзана.

Дзядзька Лявон

Нашыя дзеці

ЗДАГАДАЎСЯ

— Тата, — запытаўся сын у бацькі, — чаму гэта адзін каласок высока трымае галоўку, а другі гнецца да зямлі?

— Таму, што каласок, які трымае галоўку высока, дык яна ў яго пустая, а той, што гнецца да зямлі, мае ў галоўцы многа зярнят, — адказаў бацька.

— Дык цяпер я ведаю, чаму наш пісар так высока носіць галаву, — здагадаўся сын.

РАСТЛУМАЧЫЎ

Бабуля сустрэла на вуліцы хлопчыка, які нёс пеўня.

— Скажы, дзіцятка, куды ты нясеш гэтага рыжага пеўня? — запытала бабуля.

— Бачыце, бабка, — пачаў хлопец, — спяваў ён раней роўна ў восем, а цяпер чагосьці папсаваўся і спявае ў дзевяць. Нясу да гадзіннікавага майстра, каб наладзіў, — ветліва растлумачыў хлопчык.

УЗРАДАВАЎСЯ

Маці з малым сынам праходзіла каля агародчыка, у якім раслі кветкі. Пасярод агародчыка тарчэла дошчачка з надпісам «Не рваць кветак». Сын, убачыўшы дошчачку, запытаў у маці:

— Мама, навошта тарчыць тут гэтая дошчачка?

— На тое, каб кожны, хто толькі ўмее чытаць, прачытаў і не рваў кветак, — адказала маці.

— Ага, вось я не ўмею яшчэ чытаць, значыцца, смела магу рваць кветкі, — радасна ўскрыкнуў сынок.

АЛЁША ШАХОВІЧ

Сакі

ЧАЛАВЕК У ЯМЕ

Неасцярожна ідучы, чалавек упаў у яму і аказаўся па шыю ў вадзе. І не можа сам ніяк выбрацца: сцены з усіх бакоў зусім крутыя.

Надышоў другі чалавек. Асцярожна, каб самому не ўпасці, спачувальна, пытаецца:

— Што, сябра, упалі ў ваду?!

А той у злосці, што гэты толькі спачувае, а не ратуе, адказаў:

— А што вы думалі, што я тут жыву!

СЦЯПАН ЛУНЕВІЧ

Беласток

Выбраныя анекдоты

ГРУЗ ДЛЯ АСЛОЎ

Выехаўшы на паляванне, эмір і яго везір узялі з сабою скамароха. За імі плёўся пешкі слуга. Дзень быў гарачы. Скінуўшы з сябе цяжкія золатам тканыя халаты, эмір і яго везір узвалілі іх на плечы слугі. «Глядзі, скамарох! — сказаў эмір, — які ў мяне вынослівы слуга! То ж тое, што ён нясе на спіне, — гэта поўны груз асла!» — «Нават больш, ваша высокасць, — адказаў скамарох, — гэта груз двух аслоў!»

(Блізкаўсходняе)

Райск (Бельскі павет). Перасцерагаем нашых чытачоў перад небяспекай, пагражаючай у Райску. Калі вас занясе лёс у гэтую вёску, ухілі вас Божа ад піцця вады. Яна тут затрутая! Асабліва не раім піць вады з калодзежа Міколы Семянюка. 26 лістапада ў час яго адсутнасці нехта (мо' злы сусед) уліў у яго калодзеж атруту. Цяпер ад калодзежа здалёк нясе нафтай. Але ці гэта нафта? А мо' хітры злачынца спецыяльна перамяшаў нейкую забойчую атруту з нафтай, каб адцягнуць падазронасць гаспадароў. Мікола Семянюк паведаміў аб гэтым пастарунак МО ў Храбалах. Але міліцыянеры нейк не цікавяцца гэтым. Ім што, яны з Семянюковага калодзежа не п'юць жа вады. А Семянюку і другім сялянам Райска гэта вялікая праблема. Няма адкуль браць ваду. І пакуль санітарная камісія не правядзе доследу вады з затрутага калодзежа, яе ніхто не адважацца піць. А вядома, што без вады і ні туды і ні сюды